

بررسی راهکارهای شکل‌گیری ایمنی در محیط‌های مسکونی از منظر روانشناسی محیط

سجاد بشیری^{۱*}، ندا ضیاء بخش^۲، لیلا زارع^۳

۱- باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب، گروه معماری، تهران، ایران

۲- استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، رودهن، ایران

۳- عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران غرب، تهران، ایران

*مؤلف مسئول: sajad.bashiri@yahoo.com

چکیده

تاثیر محیط ساخته شده بر روی رفتار انسان از منظر روانشناسی محیط غیر قابل انکار است. محیط ساخته شده می‌تواند انسان را به انجام کاری تشویق و یا بازدارد. بنابراین تاثیر محیط در ایجاد رفتار و هنجارهای منفی در انسان باعث شده که محیط‌های مسکونی امروزی مولفه‌ای برای وقوع ناپهنجاری شهری و در نتیجه عدم وقوع امنیت در شهر باشد، بنابراین بررسی جنبه‌های کیفی و کمی امنیت چه از لحاظ کالبدی و چه از لحاظ اجتماعی در محیط‌های مسکونی امری ضروری است. این پژوهش با تکیه بر روش کتابخانه‌ای و با توجه به اطلاعات و اسناد موجود به تعریف واژه امنیت و تعریف مفهوم امنیت در محیط‌های مسکونی و معماری و ابعاد آن به عنوان فرضیه پژوهش پرداخته است و در نهایت به مفهوم این رویکرد اشاره داشته و راهکارها و پیشنهادهایی را بر اساس شرایط معاصر ایران در راستای بهبودی و ارتقاء امنیت در محیط شهری و محیط معماری ارائه نموده است.

واژگان کلیدی: محله، توسعه پایدار، محلات پایدار، محله چیدر

۱- مقدمه

کالبدی و کارکرد اجتماعی اش عرصه مطلوبی برای رشد و بالندگی جامعه است و با توجه به این ویژگی باید بتواند محیط امن و سالم را فراهم کند (قرایی و همکاران، ۱۳۸۹، ۱۷).

در واقع می‌توان گفت امنیت یکی از اصلی‌ترین عوامل پایداری جوامع امروزی به شمار می‌آید.

نیاز به امنیت، همواره از بنیادی‌ترین نیازهای انسان در جامعه بشری بوده است. اما رشد روز افزون محدوده شهرها، گسست افراد جامعه در واحدهای همسایگی و کم‌رنگ شدن ارتباط آنها با یکدیگر، بروز مشکلات اجتماعی و عدم امنیت را در برداشته است. چرا که امنیت اجتماعی و به طور کل امنیت، ارتباط مستقیمی با فضا و ساخت و ساز شهری دارد. از طرفی فضای شهری با ساختار

بنابراین معنای لغوی امنیت " رهایی از خطر، تهدید، آسیب، اضطراب، هراس، ترس، نگرانی" یا وجود " آرامش، اطمینان، آسایش، اعتماد، تامین و ضامن" است (الماسی فر و انصاری، ۱۳۸۹، ۲۳) (جدول ۱).

بر این اساس می توان معانی زیر را بر مفهوم امنیت متصور شد:

امنیت دارای معانی آرامش و آسایش و ایمنی است (عمید، ۱۳۴۵، ۱۳۸).

امنیت در فرهنگ فارسی به معنای آزادی، آرامش، فقدان ترس و عدم هجوم دیگران آمده است (الماسی فر و انصاری، ۱۳۸۹، ۲۳). همچنین امنیت از ریشه امن به معنی ایمنی، آرامش قلب و خاطر جمع بودن است (بمانیان و محمودی نژاد، ۱۳۸۸، ۲۲).

علاوه بر آنچه گفته شد، امنیت از ماده امن گرفته شده است که به گفته راغب در کتاب مفردات، به معنی آرامش خاطر و آرامش نفس و از بین رفتن بیم و هراس است.

بدون ثبات و امنیت هیچ جامعه ای امکان رشد و تکامل را نخواهد یافت. بدون آن دستاورد های مثبت جای خود را به پیامد های منفی می دهند و ناگواری های اجتماعی فراوانی پدید می آیند. در این میان، طراحی شهری نقش مهمی را در ایجاد امنیت یا ناامنی فضاهای زیستی شهری بر عهده دارد (نیومن، ۱۳۸۱، ۱۸) در نتیجه ممکن است آمار خشونت در شهر هایی که اصول صحیح طراحی رعایت نشده است، بیشتر باشد. این مقاله بر پایه ی پاسخ به این سوال شکل گرفته است که آیا طراحی صحیح فضاهای شهری می تواند تاثیری بر ایجاد محیط شهری امن داشته باشد؟

۲- مفهوم امنیت

امنیت واژه ای است با ابعاد و شاخصه های ذهنی ویژه که به آرامش و سکون درونی فرد و احساس رضایت او از آرامش و آسایش موجود در بطن محیط اشاره دارد.

«امنیت» (security) از ریشه لاتین "secure" که در لغت به " معنای نداشتن دلهره و دغدغه است." می باشد.

توضیح	توع بعد	ابعاد امنیت
ایجاد ایجابی اطمینان و آرامش فکری و روحی را در بر می گیرد. در واقع هر آن چه در در ایجاب و تکوین پدیداری امنیت در قالب احراز شرایطی از محیط که باعث آرامش و سکینه دورن شود می تواند در ایجاد ایجابی امنیت مورد بررسی و واکاوی قرار گیرد.	ایجاد ایجابی	امنیت در ایجاب تکوینی
ایجاد سلبی فقدان خوف و دلهره که موجب سلب آرامش و اطمینان می شود را در بر می گیرد. این بعد به جنبه هایی از مولفه هایی یک محیط تاکید دارد که سلب آنها از محیط در پدیداری مفهوم تمانتی تاثیر دارد	ایجاد سلبی	امنیت در ایجاب عینی
این بعد به جنبه های عینی امنیت اشاره دارد که نشان دهنده عدم تهدید موجود در ذات طبیعی یک محیط باشد. در واقع هر آنچه از لحاظ تصویر و تجسیم عینی امنیت تاثیر گذار باشد می تواند در این مقوله مورد بررسی و واکاوی قرار گیرد	ایجاد عینی	ایجاب ادراکی
ایجاد ذهنی به احساس امنیت اشاره دارد که در واقع نشانگر احساس امنی افراد در ساختار جمعی یک محیط می باشد که دارای بعدی روان شناختی می باشد	ایجاد ذهنی	امنیت در ایجاب کالبدی و اجتماعی
به شرایطی از محیط اشاره دارد که از جنبه فیزیکی به ایمنی فردی در برابری عناصر و مولفه های محیط کالبدی شهر اشاره دارد	ایمنی	امنیت اجتماعی
به جنبه های اجتماعی از مناسبت ارتباطی فرد در برابری اجتماع و گروه های اجتماعی در برابری جامع اشاره دارد	امنیت اجتماعی	
امنیت دینی و مذهبی	نوع بعد: دینی و مذهبی	امنیت اجتماعی و جنبه های مرتبط یا آن
امنیت ملی	نوع بعد: ملی	
امنیت جانی و ناموسی	نوع بعد: جان و ناموس	
امنیت شغلی و اقتصادی	نوع بعد: اقتصادی	
امنیت سیاسی و اقلیت های سیاسی	نوع بعد: سیاسی	
امنیت حقوقی	نوع بعد: حقوق مدنی و ...	

جدول شماره 1: ابعاد مختلف امنیت. (مأخذ: بمانیان و دیگران، 1389:29)

۳- امنیت از دیدگاه روانشناسی

از دیدگاه روانشناسی محیط، فضای شهری و روابط جاری در آن با هم در ارتباط متقابل هستند و از هم تاثیر می پذیرند. انسان از طریق روابط اجتماعی-فرهنگی به فضا، فرم و عملکرد اهمیت می بخشد و ساماندهی فضا به نوبه خود به تغییر شکل این روابط می انجامد. بنابراین ساخت و طراحی فضاهای شهری بر فرآیند زندگی اجتماعی تاثیر گذاشته و می بایست از نظر جسمی و روانی برای شهروندان کارایی داشته باشد (سیفایی، ۱۳۸۴: ۷۶). خوانایی یک شهر از طریق ابزار کالبدی آشکارتر می شود و به میزانی که یک کالبد بتواند با شهروندان خود از طریق ویژگی های کالبدی ارتباط نمادین ایجاد کند، یک شهر خوانا و ناخوانا ارزیابی می شود (رضازاده، ۱۳۸۴: ۲۵). با این وجود امنیت اجتماعی و به طور کل امنیت، ارتباط مستقیمی با فضا و ساخت و ساز شهری دارد. یک فضای شهری مناسب تا حد زیادی تامین کننده امنیت و فضای نامناسب از بین برنده آن و زمینه ساز انواع آسیب ها و معضلات اجتماعی است. فضای نامناسب شهری، فضای بی دفاع، محلات نا امن، همه و همه از عوامل تهدید کننده امنیت شهری و اجتماعی هستند. امروزه امنیت از شاخصه های کیفی زندگی در شهرها و آسیب های اجتماعی از مهم ترین پیامدهای مختلف امنیت و اجتماعی هستند.

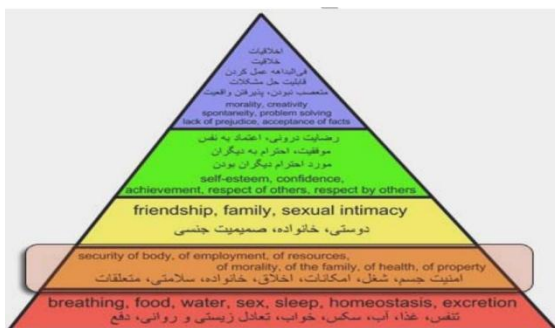
۴- امنیت به مثابه یک نیاز طبیعی

بر طبق نظریه آبراهام مازلو، نیازهای ایمنی بعد از نیازهای زیستی مهم ترین نیازهای انسانی به شمار می رود که از لحاظ روانشناختی بیانگر نیاز انسان به آرامش درونی و آسایش روانی و پرهیز از آشفتگی و بی نظمی ساختاری جامعه است (استوتزل، ۱۳۶۴، ص ۶۲).

مازلو، نیازهای اساسی انسان را در یک هرم جای داده است که دارای پنج طبقه است. طبقات پایین تر هرم،

نیازهای حیاتی و ساده تر و طبقات بالاتر نیازهای پیچیده تر، ولی کمتر حیاتی را نشان می دهند. نیازهای طبقه های بالاتر فقط وقتی مورد توجه فرد قرار می گیرند که نیازهای طبقه های پایین تر بر طرف شده باشد.

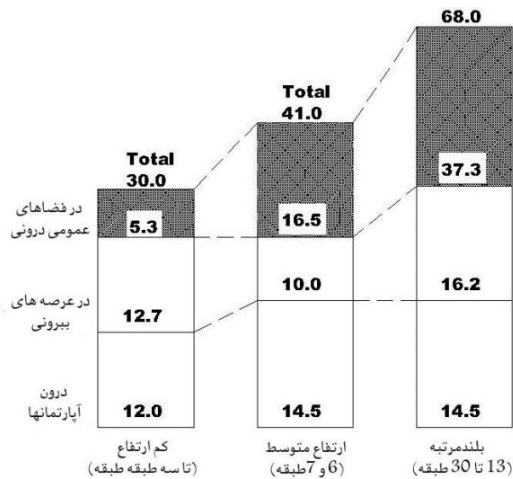
هرگاه فردی به طبقه بالاتر حرکت کرد، نیازهای طبقه پایین تر چندان مورد توجه اصلی او نخواهد بود. اگر هم به صورت موردی به یک نیاز در طبقه پایین تر احتیاج پیدا کند، به صورت موقت اولویت آن نیاز را بالا می برد ولی هرگز به صورت دائمی به طبقه پایین تر باز نمی گردد. به عنوان مثال یک شخص موفق از لحاظ تجاری که کارش را نیز دوست دارد، در صورتی که مبتلا به سرطان شود (نیازهای طبقه پایین: سلامتی) وقت و انرژی زیادی را برای بهبود یافتن صرف می کند، اما همچنین به کار و موقعیتش به عنوان یک فرد خواهد بالید و احتمالاً در صورت توان به کارش باز خواهد گشت (شکل ۱).

شکل ۱- مراتب نیاز های انسان، هرم مازلو (Maslow, 1954)

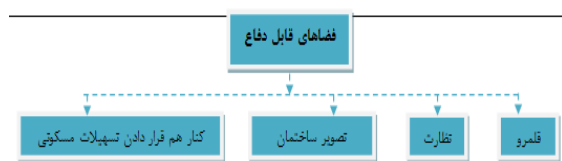
چهار طبقه پایین تحت عنوان نیازهای پایه مورد ارزیابی قرار می گیرند، در واقع سخن در این است که چهار طبقه اول هرم مازلو «نیازهای پایه یا نیازهای فقدانی نام دارند. این نیازها در صورتی که تامین شوند، حس خاصی به فرد نمی دهند. اما در صورتی که تامین نشوند، او را دچار اضطراب و نگرانی می کنند. در طبقه ی دوم این هرم به نیاز به ایمنی اشاره شده است که بهد از نیازهای حیاتی

حقوق بالایی داشتند و یا زمانی که این ساختمان توسط ابزار های قوی امنیتی و نگهبانان محافظت می شدند، آمار جرم بسیار پایین تر بود (شکل ۲).

شکل ۲- رابطه افزایش طبقات در افزایش جرم
(Newman, 1996, 13)

تأکید اصلی نیومن، بر فضاهای قابل دفاع بود. در این فضاها، چهار عضو اصلی طراحی وجود داشت که به صورت جداگانه یا در کنار هم در مفهوم فضای قابل دفاع تأثیرگذار بودند. (شکل ۳)

شکل ۳- عناصر ارکانی تأثیر گذار بر فضاهای قابل دفاع

۶- راه حل های عمومی طراحی امنیتی

راهنمای طراحی شهری، ایده زون های امنیتی را تهیه کرده است که هر یک از این زون ها از فضاهای داخلی ساختمان تا خیابان های عمومی اطراف ساختمان، با ریسک امنیتی و عکس العمل های مختلف طبقه بندی می شوند.

مانند خوراک، پوشاک و مسکن از اهمیت بالایی برخوردار است.

۵- امنیت در محیط مسکونی

مساله امنیت در مجموعه های مسکونی از جمله عوامل انسانی و محیطی می باشد که با تأثیر مستقیم بر برنامه ریزی و طراحی این مجموعه ها، کیفیت زندگی انسان ها را ارتقا می بخشد. سازگاری و هماهنگی هر چه بیشتر عوامل انسانی و محیطی می تواند طراحی محیط های مسکونی را در پی داشته باشد که آداب زندگی اجتماعی و فرهنگ سکونت ساکنین را ارتقا دهد (Rapoport, 1982:3-6)

محیط های مسکونی شکل گرفته امروزی به دلیل تراکم جمعیتی بالا از یک طرف و شکل فیزیکی خانه ها امنیت کمتری نسبت به محله های قدیمی تر دارند. اسکار نیومن در کتاب خود، نظریه های خود را بر اساس دستیابی به آمار مربوطه به شکل فیزیکی خانه سازی در نیویورک قرار داد که شامل تحقیق در رابطه با تاریخچه ساکنین و جرائم ثبت شده در خانه هایی بود که مالکیت آنها بر عهده مقامات خانه سازی نیویورک بود. این خانه ها بین ۲-۳۶ طبقه بودند. اسکار نیومن رابطه جرم و ساختمان های بلند مرتبه را این گونه بیان می کند: پایین ترین میزان جرم در ساختمان های سه طبقه رخ می دهند، در حالی که در ساختمان های بالای ۶ طبقه و شهرک های بیش از ۱۰۰۰ واحد مسکونی میزان جرم بسیار بالاست (کلکوهن، ۱۳۸۷: ۸۷).

او در طول تحقیقات خود به این نتیجه دست یافت که در ساختمان های بلند نسبت به فضاهای داخلی ساختمان های کوتاه درصد بیشتری از جرم رخ می دهد. او به این نکته اشاره می داشت، در جائیکه ساختمان ها برای افرادی فراهم شده بود که کودکان کمتر و درآمد ها و

از فضای پیلوت که پارکینگ ساختمان می باشد باز شو
هایی ایجاد کرد که هم معماری زیبایی داشته باشد و نیز
بتواند اشرافیت را ایجاد کند. در ورودی ساختمان هایی که
دارای پیش فضای ورودی می باشند برای اینکه برای
مجربان فضای دنجی را ایجاد نکنند باید:

- ایجاد جعبه گلدان هایی که هم بر
زیبایی بنا می افزاید و نیز دنج بودن
فضا را از بین می برد (شکل ۶).
- استفاده از نور پردازی در پیش فضای
ورودی و ایجاد باز شو هایی که امکان
نظارت افراد وجود داشته باشد.

شکل ۶- استفاده از عناصر معماری جهت از بین
بردن دنجی فضاها

۲-۶- حیاط ساختمان

این زون های امنیتی شامل:

۱. محیط و پیرامون ساختمان
۲. حیاط (محوطه) ساختمان
۳. پیاده رو و محوطه پارکینگ
۴. مسیر پیاده
۵. خیابان

۱-۶- محیط ساختمان

محیط ساختمان، قسمتی از سایت محسوب می شود که
بین دیوار ساختمان و یا نما و بخش پیاده رو یا حاشیه
عمومی قرار گرفته است.

در ساختمان هایی که در ضلع شمالی خیابان قرار دارند و
حیاط در ضلع رو به خیابان می باشد، می توان از طریق
حصار هایی بحث اشرافیت به فضاها را افزود که در ایجاد
فضا های امن چشمگیر می باشد. (شکل ۴)، (شکل ۵).

شکل ۴- رعایت اصول اشرافیت به فضاها و افزایش امنیت
فضاها

شکل ۵- رعایت اصول اشرافیت به فضاها و افزایش رند و
امنیت فضاها

- میزان امنیت طراحی در درجه اول به خصوصیات قرار گیری خاص خیابان و یا بافت زون بستگی دارد.
- طراحی امنیت با طراحی خیابان، چراغ، گیاهان، تیر ها و موانع، منظر خیابان مطلوب (صندلی ها، سطل اشغال ها، پرچم، باجه ها، علائم آبخوری ها، آبنما ها، مسیر های آب و ... هماهنگ و تعریف می شود.
- پیاده رو ها باید به صورت مکرر دارای جمعیت پیاده باشند و چشم هایی باشند که دائماً به خیابان ها نگاه کنند. این موضوع می تواند با افزایش تعداد مغازه ها، رستوران ها و ساختمان ها که به صورت عمومی مورد استفاده قرار گیرند شکل بگیرد.

۷-۴- مسیر کنار پیاده

مسیر کنار پیاده رو یا پارکینگ قسمتی از خیابان است که در حاشیه پیاده رو واقع شده است. توصیه های زیر راهنمایی برای ابعاد امنیتی است که در کنار زون مسیر پیاده رو یا پارکینگ اعمال می شوند:

- حذف پارکینگ در مسیر هایی که بر اساس تشخیص ریسک امنیتی تضمین شده است.
- حذف زون های بارانداز کنار خیابان و دسترسی خدماتی.
- تبدیل کردن مسیر کنار پیاده رو به یک زون پیاده رو عریض شده.
- حفظ بخش هایی از مسیر کنار پیاده رو برای استفاده های اضطراری خاص که بتوان از چنین جایی به صورت کنترل شده و با تسلط کامل استفاده کرد.

۷-۵- خیابان

خیابان به دلیل اینکه جزو فضاهای عمومی محسوب می شود و امکان رفت و آمد هر فردی در آن وجود دارد، بهتر

حیاط ساختمان قسمت از سایت محسوب می شود که بین دیوار ساختمان و با نما و بخش پیاده رو یا حاشیه عمومی قرار گرفته است.

توصیه های زیر راهنمایی برای ابعاد امنیتی قابل اجرا در زون امنیتی حیاط هستند:

- طراحی ابعاد امنیتی، مانند دروازه خانه و دیگر امکانات ورودی که ابتدا مرتبط با طراحی ساختمان هستند، در ساختمان های آپارتمانی که حیاط به عنوان فضایی برای استفاده کنندگان آن مجموعه می باشد بهتر است از لحاظ حریمت دید به فضای بیرون را نبندد و اجازه بدهد تا افراد بتوانند به فضای اطراف دید بیشتری داشته باشند. در نتیجه امنیت فضا ها از این طریق افزوده می شود.
- طراحی دیگر ابعاد ساختمانی نهایی و یلایی که حیاط جزو فضاهای کاملاً خصوصی می باشد و از لحاظ حریمت گرو هی از مالکان این بنا ها اجازه دید را محدود تر می نمایند. لذا این بنا ها دارای حصار های بسته و بلندی می باشند.
- استفاده از گیاهان بلند یا تراس ساختمان به عنوان موانع حمل و نقل در نظر گرفتن منظر و محل نشستن.
- استفاده از تیرها، چراغ های استاندارد، گیاهان و دیگر مبلمان شهری برای مراقبت در برابر فاصله ها و محدود کردن دسترسی های حمل و نقل از میان نقاط دسترسی پیاده.
- کاشت درختان در حیاط که در موقعیتی کنار پیاده رو واقع شده اند و یک ردیف دویل از درختان در حاشیه پیاده رو را ایجاد می کنند.

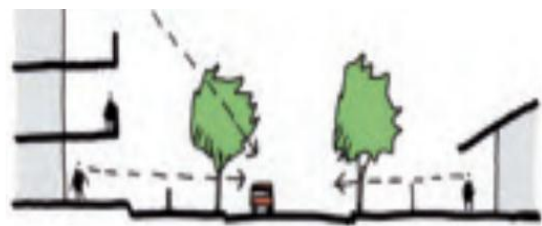
۶-۳- پیاده رو

گزینه های زیر راهنمایی برای اندازه گیری امنیت به کار گرفته شده در این زون می باشد:

اجتماعی و سلامت روح و روان او را تشکیل می‌دهد. بررسی اماکن مختلف مسکونی در پژوهش حاضر نشان می‌دهد که هر مسکن تأثیرات رفتاری خاصی را بر روی روان ساکنین خود دارد. همچنین بررسی اندیشمندان مختلف این فرضیه را که میان محیط جغرافیایی و رفتارهای انسانی ارتباط تنگاتنگی وجود دارد، به اثبات می‌رساند. این تأثیر را در اماکن مختلف مسکونی نیز می‌توان مشاهده کرد. بنابراین باید این نکته را در نظر گرفت که در ساخت اماکن مختلف مسکونی می‌بایست به این ویژگی‌ها توجه کرد. برای رسیدن به امنیت در محیط‌های مسکونی می‌بایست چهار اصل عمده‌ای که نیومن پیشنهاد داده است در محیط پیاده شود که شامل نظارت، کنترل ورودی‌ها، تقویت حس قلمرو و محافظت از سیل‌های جرم. «نظارت» به مفهوم اینکه افراد بتوانند ببینند و دیده شوند از مهمترین اصول در معماری بدون جرم می‌باشد. مراقبت و نظارت طبیعی با همه اهمیتی که دارد، نمی‌تواند به تنهایی موجب پیشگیری از وقوع جرم گردد. در بسیاری از موارد عابری و ناظرین ممکن است از مداخله در جرم و جلوگیری از وقوع آن سرباز زنند. معماری می‌تواند بر این اجتناب، تأثیر گذارد. عملکرد شهرداری‌ها در ساماندهی مناطق حاشیه نشین شهرها و برنامه ریزی در جهت پیشگیری از تشکیل اینگونه محلات، موجب جلوگیری از تجمع بخش اعظمی از مجرمین و عدم ظهور قابلیت‌های فردی مجرمین بالقوه در نتیجه‌پذیری از محیط اجتماعی است. همچنین نقش شهرداری‌ها در پیشگیری از جرایم تصرف عدوانی و انتقال مال غیر از طریق تسهیل صدور مجوز دیوارکشی در اراضی خصوصی و دولتی، قابل توجه است. مضافاً اینکه توجه به طراحی فضاهای عمومی همچون پارکها و در نظر گرفتن آداب و رسوم و عقاید مذهبی نیز از این مهم بی‌بهره نیست.

است ساختمان‌ها به گونه‌ای باشد که دید کافی از داخل ساختمان به خیابان فراهم باشد. بدین ترتیب وقتی مجرمان خود را در معرض دید و نظارت ساکنین ساختمان‌های اطراف ببینند میزان ارتکاب به اعمال مجرمانه از سوی آنان کاهش می‌یابد.

جین جیکوبز در کتاب زندگی و مرگ شهرهای بزرگ آمریکا، به مسئله امنیت و عوامل بازدارنده فضایی و کالبدی شهرها و محلات اشاره می‌نماید. وی بیان می‌کند که آرامش فضای شهری از ابتدا بوسیله پلیس تامین نمی‌شود ولی با حضور پلیس تضمین می‌شود. آرامش فضای شهری از ابتدا بوسیله پلیس تامین نمی‌شود ولی با حضور پلیس تضمین می‌شود. او در مورد خود انتظامی بودن یک خیابان چنین توضیح می‌دهد: می‌باید چشم‌هایی همواره خیابان را بنگرند، چشم‌های کسانی که همواره آنان را مالکین طبیعی و حقیقی خیابان می‌نامیم. پیاده‌روهای خیابان می‌باید به صورت مداوم مورد استفاده قرار گیرد تا بر چشم‌های ناظر بر خیابان افزوده شود و به ساکنین شیوه نظارت به خیابان آموزش داده شود (جیکوبز، ۱۹۶۱، ۴۵)، (شکل ۷).

شکل ۷- دید مناسب به خیابان (Queensland, 2007)

۸- نتیجه گیری

امروزه در ساخت شهرها باید تعامل انسان و محیط را در نظر گرفت. شهر در عین حال که ساخته روان و خواسته انسان است، در جسم و جان او نیز تأثیر می‌گذارد و پیوند

منابع

۱. الماسی فر، نینا، انصاری، مجتبی، ۱۳۸۹، بررسی امنیت محیطی در پارک های منطقه ای به عنوان بخشی از فضاهای شهری از دیدگاه زنان بر پایه رویکرد CPTED، دو فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۲۵، بهار و تابستان ۱۳۸۹، صص ۲۱-۳۴
 ۲. استوتزل، ژان، (۱۳۶۴)، روانشناسی اجتماعی، ترجمه علیمحمد کاردان، تهران، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران.
 ۳. بوزان، باری، (۱۳۷۸) مردم، دولت ها و هراس، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران.
 ۴. بمانیان، محمدرضا و هادی محمودی نژاد، (۱۳۸۷) تحقیقی در سنجش عوامل تأثیر گذار بر احساس امنیت شهروندی، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۱۹
 ۵. رضازاده، راضیه، (۱۳۸۴)، نقش عوامل اجتماعی در تحول فرم فضاهای شهری نصری، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره ۲۶
 ۶. ضابطیان، الهان، بمانیان، محمدرضا و رفیعیان، مجتبی، ۱۳۸۹، "بررسی الگوی برنامه ریزی کاربری فضاهای شهری موثر بر افزایش امنیت زنان"، فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۴۸، صص ۱۰۷-۱۴۷
 ۷. جیکوبز، جین، (۱۹۸۶): "مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکایی"، ترجمه حمیدرضا پاریس و آرزو افلاطونی، تهران، دانشگاه تهران
 ۸. زاهدی اصل، محمد (۱۳۸۱)، میانی رفاه اجتماعی، تهران، نشر دانشگاه علامه طباطبائی.
 ۹. زمیل، گئورگ، (۱۳۷۲)، محرمیت در معماری سنتی ایران، نشریه هویت شهر، سال اول، شماره اول، زمستان ۱۳۸۶
 ۱۰. شریعتمداری، احمد، (۱۳۷۲)، شرح و تفسیر لغات قرآن بر اساس تفسیر نمونه، ج ۱، موسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی.
 ۱۱. عمید، حسن، (۱۳۶۳)، فرهنگ فارسی عمید، موسسه انتشارات امیرکبیر
 ۱۲. قزایی، فریبا، رادجهانبانی، نفیسه و رشیدپور، نازیلا، ۱۳۸۹، " بررسی و سنجش حس امنیت در مناطق مختلف شهری"، فصلنامه علمی پژوهشی آرمانشهر، شماره ۴، بهار و تابستان ۱۳۸۹، صص ۱۷-۳۲
 ۱۳. نجفی ابرند آبادی، علی (۱۳۷۷)، دانشنامه جرم شناسی، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، تهران
 ۱۴. نیومن، اسکار (۱۳۸۱)، نقش طراحی شهری در ایجاد فضاهای قابل دفاع، ترجمه نسیم ایرانمنش، شهرداری ها، سال چهارم، شماره ۴۱
15. Maslow, A.H. (1954). "Motivation and Personality", London, Boston, Allyn and Bacon.
16. Rapoport", in J.S. Duncan ed, Housing and identity: A Cross Cultural Perspective, London: Croom, 1982, P 6-35